A BÍRÓSÁG VÉGZÉSE (hetedik tanács)

2017. szeptember 7.*

„Előzetes döntéshozatal – Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének (2) bekezdése – Az uniós jog végrehajtása – Elégséges kapcsolat – Hiány – A Bíróság hatáskörének hiánya”

A C-177/17. és C-178/17. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (piemontei regionális közigazgatási bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2017. április 5-én érkezett, 2017. január 11-én kelt két határozatával terjesztett elő

a **Demarchi Gino Sas** (C-177/17),

Graziano Garavaldi (C-178/17)

és

a **Ministero della Giustizia** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (hetedik tanács),

tagjai: A. Prechal tanácselnök, A. Rosas (előadó) és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: M. Campos Sánchez-Bordona,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a Bíróság eljárási szabályzata 53. cikke (2) bekezdésének megfelelően indokolt végzéssel kerül sor,

meghozta a következő

Végzést

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikke (2) bekezdésének az EUMSZ 67. cikk, az EUMSZ 81. cikk és az EUMSZ 82. cikk fényében történő értelmezésére vonatkoznak.

* Az eljárás nyelve: olasz.

2 E kérelmeket a Demarchi Gino Sas és Graziano Garavaldi, valamint a Ministero della Giustizia (igazságügyi minisztérium, Olaszország) között az utóbbi által a bírósági eljárások túl hosszú időtartama miatt fizetendő méltányos kártérítés tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az olasz jog

3 Az előzetes döntéshozatali kérelmekből kitűnik, hogy a 2001. március 24-i legge n. 89 – Previsione di equa riparazione in caso di violazione del termine ragionevole del processo e modifica dell'articolo 375 del codice di procedura civile (az észszerű eljárási időtartam megsértése esetén fizetendő méltányos kártérítéshez való jogról és a[z olasz] polgári eljárásról szóló törvénykönyv 375. cikkének módosításáról szóló 89. sz. törvény; a GURI 2001. április 3-i 78. száma; a továbbiakban: 89/2001. sz. törvény) értelmében az a fél, akit az eljárás észszerűtlen elhúzódása miatt vagyoni vagy nem vagyoni kár ér, az e törvényben megállapított feltételekkel és mértékben „méltányos kártérítésre" jogosult.

4 A hivatkozott törvény 3. cikke értelmében a kártérítés iránti igényt az észszerűtlen elhúzódás miatt kifogásolt elsőfokú eljárást lefolytató bíróság székhelye szerint illetékes Corte d'appello (fellebbviteli bíróság, Olaszország) elnökéhez kell benyújtani.

5 A 2015. december 28-i legge n. 208 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (az állam éves és többéves költségvetésének elkészítésére vonatkozó rendelkezésekről szóló 208. sz. törvény; a GURI 2015. december 30-i 302. számának rendes melléklete) módosította a 89/2001. sz. törvényt. Így többek között, e törvény kiegészült az 5 sexies cikkel, amely a következőképpen szól:

„(1) Az e törvény szerint fizetendő összegek kifizetése céljából a hitelező a fizetésre kötelezett hatósághoz olyan nyilatkozatot intéz, […] amelyben kijelenti, hogy az e jogcímen járó összeget nem kapta kézhez, megjelöli a szóban forgó követelés alapján folytatott bírósági eljárásokat, a hatóság által még fizetendő teljes összeget, a kifizetés e cikk (9) bekezdése szerint előre kiválasztott módját, valamint benyújtja a (3) bekezdésen alapuló rendelkezések értelmében szükséges bizonylatokat.

(2) Az (1) bekezdés szerinti nyilatkozat fél évig érvényes, és azt a hatóság kérésére meg kell újítani.

(3) A gazdasági és pénzügyminisztérium és az igazságügyi minisztérium 2016. október 30-ig kibocsátandó rendeleteivel jóváhagyja az (1) bekezdés szerinti nyilatkozatmintákat, és meghatározza a fizetésre kötelezett hatósághoz benyújtandó bizonylatok körét. A hatóságok az előző mondat szerinti mintákat saját intézményi honlapjukon közzéteszik.

(4) Ha az előző bekezdések szerinti nyilatkozatot vagy bizonylatokat nem nyújtják be, illetve hiányosan vagy szabálytalanul nyújtják be, a kifizetés nem rendelhető el.

(5) A hatóság a kifizetést az előző bekezdésekben előírt kötelezettségek teljes körű teljesítésétől számított hat hónapon belül teljesíti. Az előző mondatban meghatározott határidő nem kezdődik el, ha az előző bekezdések szerinti nyilatkozatot vagy bizonylatokat nem nyújtják be, illetve hiányosan vagy szabálytalanul nyújtják be.

[…]

(7) Az (5) bekezdésben meghatározott határidő elteltét megelőzően a hitelezők nem vezethetnek végrehajtást, nem kézbesíttethetnek fizetési felszólítást, és nem terjeszthetnek elő határozat végrehajtása iránti keresetet sem.

[…]”

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

6 A Demarchi Gino Sas és G. Garavaldi két, egymástól független fizetésképtelenségi eljárásban vettek részt hitelezőként, amelyek a Tribunale di Genova (genovai bíróság, Olaszország), valamint a Tribunale di La Spezia (La Spezia-i bíróság, Olaszország) előtt voltak folyamatban.

7 Mivel a két hivatkozott eljárás túlzottan elhúzódott, az alapeljárások felperesei a Corte d’appello di Torino (torinói fellebbviteli bíróság, Olaszország) előtt keresetet terjesztettek elő, amelyben a 89/2001. sz. törvény alapján kérték a káruk megtérítését.

8 A két ítéletében a Corte d’appello di Torino (torinói fellebbviteli bíróság,) elismerte a felperesek méltányos kártérítéshez való jogát a részvételükkel lefolytatott eljárások túlzott elhúzódása miatt, és az igazságügyi minisztériumot az általa meghatározott összegek fizetésére kötelezte.

9 Miután hiába várták az említett összegeknek az érintett hatóság általi önkéntes kifizetését, az alapeljárások felperesei a 2010. július 2-i decreto legislativo n. 104 – Codice del processo amministrativo (a közigazgatási eljárásról szóló törvénykönyv, kihirdetve a 2010. évi 104. sz. törvényerejű rendelettel; a GURI 2010. július 7-i 156. számának rendes melléklete) 112. és azt követő cikkei alapján keresetet terjesztettek a Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (piemontei regionális közigazgatási bíróság, Olaszország) elé, amelyben a közigazgatási bíróságtól valamely jogerőssé vált ítéletben a hatóság terhére megállapított kötelezettségek végrehajtását kérték.

10 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy az alapeljárások felperesei, noha keresetüket a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikke hatálybalépését megelőzően terjesztették elő, nem teljesítették előzetesen az e cikk (1) bekezdésében előírt kötelezettségeket, és emiatt a kérdést előterjesztő bíróságnak a keresetüket elfogadhatatlannak kellett nyilvánítania.

11 E bíróság ugyanis kifejti, hogy a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikkét úgy kell értelmezni, hogy a méltányos kártérítés jogosultja semmilyen bírósági végrehajtási eljárást nem indíthat, ha előzetesen nem teljesít az e cikk (1) bekezdésében megjelölt minden kötelezettséget, és amíg nem telt el legalább hat hónap attól az időponttól, amikor e kötelezettségeket teljesítette.

12 E tekintetben a hivatkozott bíróság megállapítja, hogy az érintett rendelkezés a méltányos kártérítésre jogosult személyt egy sor, a javára már megállapított kártérítés megfizetéséhez feltétlenül szükséges feltételnek minősülő kötelezettséggel terheli, másrészt jelentősen meghosszabbítja az állam számára a kifizetés elrendelésére rendelkezésre álló időt.

13 Végül a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikke megvonja a hitelezőtől azt a lehetőséget, hogy az őt megillető kártérítés késedelmes fizetésével okozott kárának méltányos megtérítését ezt követően érvényesítse.

14 Ez a bíróság ennélfogva arra a kérdésre keres választ, hogy vajon a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikke sérti-e a Charta EUMSZ 67., EUMSZ 81. és EUMSZ 82. cikk fényében értelmezett 47. cikke (2) bekezdését.

15 E körülményekre tekintettel a Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (piemontei regionális közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és mindkét alapeljárás tekintetében előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A [Charta] 47. cikkének (2) bekezdésében és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 6. cikkének (1) bekezdésében rögzített, az EUMSZ 6. cikk harmadik bekezdése által az uniós jog részévé tett alapelvnek – amely szerint mindenkinek joga van arra, hogy ügyét pártatlan bíróság észszerű időn belül tárgyalja – az EUMSZ 67. cikkből eredő alapelvvel – amely szerint az Unió a jog érvényesülésén alapuló közös térséget hoz létre az alapvető jogok, valamint az EUMSZ 81. és EUMSZ 82. cikkből levezethető azon alapelv tiszteletben tartásával, amelynek értelmében az Unió a határokon átnyúló vonatkozású polgári és büntető jogi ügyekben a bírósági és a bíróságon kívül hozott határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapuló igazságügyi együttműködést hoz létre – együttes értelmezésével ellentétes-e a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikkében foglalt olasz szabályozáshoz hasonló olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy a bírósági eljárások észszerűtlen elhúzódása miatt „méltányos kártérítés” jogcímén az olasz állam által fizetendő összegek jogosultjaként már elismert személyeknek a kifizetéshez egy sor kötelezettséget kell teljesíteniük, valamint meg kell várniuk a 89/2001. sz. törvény hivatkozott 5 sexies cikkének (5) bekezdésében rögzített határidő elteltét, anélkül hogy időközben bírósági végrehajtást indíthatnának, vagy hogy a késedelmes kifizetéssel összefüggő káraik megtérítését a későbbiekben követelhetnék, még azokban az esetekben is, amelyekben valamely, határokon átnyúló vonatkozású vagy egyébként az Unió hatásköreibe tartozó kérdésben és/vagy a bírósági okiratoknak az Unió által előírt kölcsönös elismerésével érintett kérdésben folytatott polgári eljárás észszerűtlen elhúzódása miatt a »méltányos kártérítést« a bíróság már megítélte?”

A Bíróság hatásköréről

16 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a Charta EUMSZ 67., EUMSZ 81. és EUMSZ 82. cikk fényében értelmezett 47. cikke (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, mint amellyel ellentétes egy olyan nemzeti jogszabály, amely az igazságügyi együttműködés területéhez tartozó tárgyban indított bírósági eljárás túlzott elhúzódásával kárt szenvedő személyektől azt követeli, hogy egy sor bonyolult, adminisztratív jellegű műveletet hajtsanak végre annak érdekében, hogy részükre az állam kiutalja az őket megillető méltányos kártérítést, anélkül hogy időközben lehetőségük lenne végrehajtási eljárás indítására, és azt követően a szóban forgó kifizetés késedelmes teljesítésével okozott kár megtérítésének követelésére.

17 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Charta 51. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a Charta rendelkezéseinek a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Az EUSZ 6. cikke (1) bekezdése, akárcsak a Charta 51. cikke (2) bekezdése hangsúlyozza, hogy a Charta rendelkezései semmilyen módon nem terjesztik ki az Unió szerződésekben meghatározott hatásköreit (lásd: 2016. április 14-i Târșia végzés, C-328/15, nem tették közzé, EU:C:2016:273, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. november 10-i Pardue végzés, C-321/16, nem tették közzé, EU:C:2016:871, 18. pont).

18 Ugyanis a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy az uniós jogrendben biztosított alapvető jogokat az uniós jog által szabályozott valamennyi tényállásra alkalmazni kell, az ilyen tényállásokon kívül azonban nem. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett már arra, hogy a Chartára tekintettel nem mérlegelheti az olyan nemzeti szabályozást, amely nem tartozik az uniós jog keretei közé (2013. február 26-i Åkerberg Fransson ítélet, C-617/10, EU:C:2013:105, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2014. március 6-i Siragusa ítélet, C-206/13, EU:C:2014:126, 21. pont; 2016. december 8-i Eurosaneamientos és társai ítélet, C-532/15 és C-538/15, EU:C:2016:932, 52. pont).

19 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy az „uniós jog végrehajtásának” a Charta 51. cikke szerinti fogalma feltételezi egy, az egyik terület által a másikra gyakorolt közvetett hatásokat meghaladó bizonyos fokú kapcsolat fennállását (2016. október 6-i Paoletti és társai ítélet, C-218/15, EU:C:2016:748, 14. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Annak meghatározása céljából, hogy valamely nemzeti intézkedés az uniós jognak a Charta 51. cikke szerinti végrehajtásába tartozik-e, egyebek között azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti szabályozás uniós jogi rendelkezés végrehajtására irányul-e, hogy milyen jellegű ez a szabályozás, és hogy az uniós jog hatálya alá tartozó célokon kívül más célok elérésére is irányul-e – még akkor is, ha közvetetten érintheti az uniós jogot –, valamint hogy létezik-e olyan uniós jogi különös szabályozás, amely az adott területre vonatkozik, vagy amely azt érintheti (2014. március 6-i Siragusa ítélet, C-206/13, EU:C:2014:126, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2014. július 10-i Julián Hernández és társai ítélet, C-198/13, EU:C:2014:2055, 37. pont).

21 A Bíróság többek között megállapította, hogy amiatt nem lehet az alapvető uniós jogokat valamely nemzeti szabályozásra alkalmazni, hogy az érintett területen meglévő uniós rendelkezések nem írtak elő semmiféle kötelezettséget a tagállamokra nézve az alapeljárásbeli helyzet tekintetében (2014. március 6-i Siragusa ítélet, C-206/13, EU:C:2014:126, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

22 A jelen esetben, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból is kitűnik, az alapügy tárgyát képező nemzeti rendelkezés – amelyet a 89/2001. sz. törvény 5 sexies cikke tartalmaz – az állam által egy bírósági eljárás túlzott elhúzódása miatt méltányos kártérítés címén fizetendő összegre irányuló végrehajtási eljárást szabályozza.

23 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy bár a 89/2001. sz. törvény nem tekinthető sem az EUMSZ 81. és EUMSZ 82. cikk, sem valamely konkrét rendelet vagy irányelv értelmében bevezetett intézkedésnek, a bírósági eljárások időtartama visszaszorítása céljának megvalósítása útján biztosítja az Unión belüli jogérvényesítés megfelelő működését, azáltal hogy hozzájárul a bírósági eljárások túlzott időtartama következtében a bírósági okiratok – az Unióban a polgári és büntetőjogi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés alapját képező – kölcsönös elismerése révén elért hasznosság elenyészésének megelőzéséhez.

24 E bíróság ugyancsak kiemeli, hogy az alapeljárásokban vizsgált eljárások, amelyeknek a túlzott elhúzódása az állam marasztalásához vezetett, fizetésképtelenségi eljárásoknak minősülnek, és ezért egy olyan területhez tartoznak, amelynek tekintetében az Unió már gyakorolta a hatáskörét több jogi aktus, így különösen a fizetésképtelenségi eljárásról szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/848 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2015. L 141., 19. o.) elfogadásával.

25 Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy egyrészt, az EUM-Szerződésnek a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott rendelkezései nem írnak elő a tagállamok számára konkrét kötelezettségeket az állam által, valamely bírósági eljárás túlzott elhúzódása miatt méltányos kártérítés címén fizetendő összegek behajtása tekintetében, és hogy jelenleg az uniós jogban nincs olyan konkrét szabályozás, amely e témakört rendezné.

26 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben nem létezik olyan körülmény, amely lehetővé tenné annak a megállapítását, hogy az általános jellegű 89/2001. sz. törvény az igazságügyi együttműködés területét érintő uniós jogi rendelkezés végrehajtását célozta, és bár a törvény közvetetten érintheti az Unión belüli, a jog érvényesülésén alapuló térség működését, e törvény az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokban hivatkozott rendelkezésekbe foglalt céloktól eltérő célkitűzéseket kíván megvalósítani.

27 Másrészt, a Bírósághoz benyújtott iratokból nem tűnik ki, hogy az alapeljárásban vizsgált fizetésképtelenségi eljárások az (EU) 2015/848 rendelet hatálya alá tartoztak volna, amely rendelet a határon átnyúló fizetésképtelenségi eljárások vonatkozásában állapít meg egy jogi keretet, szabályozva többek között a joghatósághoz, a fizetésképtelenségi eljárás elismeréséhez és az alkalmazandó joghoz kapcsolódó kérdéseket.

28 Ebből következik, hogy nincs olyan körülmény, amely lehetővé tenné annak a megállapítását, hogy az alapeljárás tárgya a Chartában rögzítetteken kívül más uniós jogszabály értelmezésére vagy alkalmazására irányul. Márpedig, ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, a Bíróság annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta esetlegesen hivatkozott rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg e hatáskört (2016. február 18-i Rîpanu végzés, C-407/15, nem tették közzé, EU:C:2016:167, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 E körülmények között a Bíróság eljárási szabályzata 53. cikkének (2) bekezdése alapján meg kell állapítani, hogy a Bíróság nyilvánvalóan nem rendelkezik hatáskörrel a Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (piemontei regionális közigazgatási bíróság) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására.

A költségekről

30 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (hetedik tanács) a következőképpen határozott:

Az Európai Unió Bírósága nyilvánvalóan nem rendelkezik hatáskörrel a Tribunale amministrativo regionale per il Piemonte (piemontei regionális közigazgatási bíróság, Olaszország) 2017. január 11-én kelt két határozatával előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés megválaszolására.

Aláírások